

Civilutskottets betänkande

1981/82: 30

om tillståndsprövningen enligt 136 a § byggnadslagen

Motionerna

Här behandlas motionerna 1981/82:

326 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – med hänvisning till motion 1981/82: 325 – föreslås att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om tillståndsgivning enligt 136 a § byggnadslagen,

1558 av Kjell Mattsson och Märta Fredrikson (båda c) vari föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett förslag bör föreläggas riksdagen om att anläggningar i alla led av uranhanteringen inte får byggas utan tillstånd av regeringen enligt reglerna i nuvarande 136 a § byggnadslagen,

2067 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga – med hänvisning till motion 1981/82: 2018 – hemställs

(10) att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av 136 a § byggnadslagen i enlighet med vad som förordas i motionen.

Gällande ordning m. m.

Enligt 136 a § byggnadslagen prövar regeringen tillkomsten och lokaliseringen av viss industriell eller liknande verksamhet. Lagrummet infördes (prop. 1972: 111, CU 1972: 35) – som en provisorisk reform – för att samordna sådana lokaliseringsprövningar enligt byggnadslagen och miljöskyddslagen, i vilka valet av plats är av väsentlig betydelse för hushållningen med landets samlade mark- och vattentillgångar. Bestämmelserna kompletterades (prop. 1975: 30, NU 1975: 30, CU 1975: 28) att gälla även verksamheter, som är av väsentlig betydelse för hushållningen med energi och inte endast lokaliseringen utan även tillkomsten av provningspliktiga verksamheter. Tillämpningsområdet har därefter vidgats (prop. 1975/76: 56, CU 1975/76: 8; mot. 1975/76: 1974, CU 1975/76: 17) att gälla även hushållningen med träfiberråvara.

Redan 1972 års beslut betecknades som en provisorisk reform. Erfarenheterna från tillämpningen ansågs senare peka på att det fanns ett behov av att förbättra och samtidigt förenkla systemet, bl. a. med hänsyn till de kompletteringar av paragrafen som redan skett. Mot denna bakgrund upprättades inom bostadsdepartementet en promemoria (Ds Bo 1980: 2) Tillåtelseprövning av viss industriell verksamhet m. m. Där föreslogs bl. a. att

bestämmelserna skulle delas upp och systematiseras så att prövningens omfattning i det enskilda fallet kan avgränsas i förhållande till resp. prövningsgrund samt att kravet på kommuns tillstyrkan inte skulle gälla vid prövning av verksamhet som enbart har väsentlig betydelse för hushållningen med energi och/eller med träfiberråvaror. I promemorian (s. 21) upptogs atomkraftverk och anläggningar för upparbetning bland de nyanläggningar som skulle provas av mark- och vattenhushållningsskäl. Det ansågs dock saknas anledning att pröva dessa anläggningar enligt dessa bestämmelser med hänsyn till hushållningen med energi. Som skäl därtill angavs att energihushållningsaspekterna fick anses bli tillräckligt beaktade vid prövningen enligt lagen (1956:306) om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilagen).

Utskottet behandlade senast hösten 1981 (CU 1981/82: 1) motioner som berörde 136 a § BL. I detta sammanhang noterades bl. a. att utskottet erfarit att arbete pågick på ett förslag till nya regler om tillåtlighetsprövningen.

I näringsutskottets betänkande NU 1981/82: 27 över motioner om skogsindustrin berörs även prövningen enligt 136 a § BL. I sammanhanget hänvisas även (s. 13) till uttalanden i proposition 1981/82: 130 om industripolitikens inriktning m. m., bl. a. att regeringen avsåg att lägga fram förslag beträffande prövningen enligt 136 a § BL av träfiberförbrukande verksamheter.

Utskottet

I motion 1981/82: 2067 (m) yrkande 10 föreslås med hänvisning till motion 2018 (s. 235–237) riksdagen begära förslag till ändring av 136 a § BL. Motionärerna anför bl. a. att koncessionsnämnden bör ges en starkt ställning visavi regeringen, att regeringsbeslut skall påkallas endast efter underställning, att det bör övervägas om ett koncessionsnämndsbeslut skall vara bindande för den efterföljande planläggningen och att möjlighet bör öppnas att begära förhandsbesked.

Den nu gällande tillståndsprövningen avsågs redan från början vara ett provisorium. Överväganden har gjorts om inriktningen av en reform och torde pågå utifrån skilda departements utgångspunkter. Utskottet har inte anledning till annat än att förutsätta att övervägandena samordnas med syfte att lägga fram förslag till en mer definitiv reglering. Härtill kommer sambandet med arbetet på en ny plan- och bygglag.

Motionärernas intresse att få fram ett förslag skulle därmed tillgodoses utan något föreslaget beslut från riksdagens sida. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Förslaget i motion 1981/82: 326 (vpk) innebär att riksdagen bör begära att regeringen omarbetar 136 a § BL så att tillstånd till nyetablering och utvidgning av skogsindustriell verksamhet inte skall förutsätta att sökandens

förbrukning av råvara inte ökar. Motionärerna anför att många nedlagda fabriker kunde ha räddats om överföringen av deras virkesfångst till andra enheter inte blivit något av en praxis.

De överväganden som utskottet ovan förutsatt liksom de bedömningar som avisats i proposition 1980/81: 130 täcker även de frågeområden som motionärerna berört. Det har f.ö. uppgetts att undantag gjorts från av motionärerna angiven praxis med hänsyn till t. ex. regionalpolitiska överväganden. Det finns därför inte anledning för riksdagen att begära något förslag i ämnet.

Motion 1981/82: 1558 (c) utmynnar i förslaget att riksdagen begär ett förslag om ändring av 136 a § om att anläggningar i alla led av uranhanteringen inte får byggas utan tillstånd av regeringen enligt nämnda lagrum.

Ett motsvarande motionsyrkande behandlades i betänkande CU 1981/82: 1 (s. 6). Utskottet fann då huvudsyftet vara att få till stånd regler som gör prövningen obligatorisk och sålunda inte som nu beroende av att regeringen i det konkreta fallet förbehåller sig prövningsrätten – ett syfte som i allt väsentligt sågs som energipolitiskt. Enligt utskottets mening fanns det inte anledning att i denna form ställa riksdagen inför ett nytt avgörande i de frågor om kärnkraftens utnyttjande som relativt nyligen behandlats, medan de rena miljöskyddsfrågorna lämpligen borde behandlas i anslutning till arbetet på ett då förutsatt förslag till nya tillståndsregler. Utskottet har inte funnit anledning frånga dessa bedömningar och avstyrker motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motion 1981/82: 2067 yrkande 10,
2. att riksdagen avslår motion 1981/82: 326,
3. att riksdagen avslår motion 1981/82: 1558.

Stockholm den 22 april 1982

På civilutskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Per Bergman (s), Rolf Dahlberg (m), Oskar Lindkvist (s), Kerstin Ekman (fp), Lars Henrikson (s), Knut Billing (m), Thure Jadestig (s), Sven Eric Åkerfeldt (c), Maj-Lis Landberg (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Dahl (s), Kerstin Andersson i Hjärtum (c) och Bertil Dahlén (fp).

Reservationer

1 Begäran om förslag

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 2 som börjar "Motionärernas intresse" och slutar "avstyrks därför" bort lyda:

Trots vad utskottet sålunda förutsatt kan emellertid motionärernas intresse inte därmed anses tillgodosett. För att ett effektivt arbete i samråd mellan berörda departement skall komma till stånd krävs det uppenbarligen att riksdagen uttryckligen begär ett förslag i ämnet genom att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet och motionärerna anfört.

dels utskottets hemställan under 1 bort lyda:

1. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 2067 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet och motionärerna anfört,

2 Tillåtlighetsprövning av anläggningar för uranhantering

Kjell A. Mattsson, Sven Eric Åkerfeldt och Kerstin Andersson i Hjärtum (alla c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 3 som börjar "Ett motsvarande" och slutar "avstyrker motionen" bort lyda:

Frågan om att lägga fast en obligatorisk tillståndsprövning enligt 136 a § byggnadslagen eller dess kommande motsvarighet av anläggningar i uranhanterings alla led är principiellt riktig från miljösynpunkt. Utskottet har förutsatt att tidigare påbörjade överväganden om en reform av tillståndsprövningen kommer att samordnas och fortsätta med syfte att lägga fram förslag till en mer definitiv reglering. Riksdagen bör uttryckligt påkalla att denna reglering utformas så att motionskraven tillgodoses.

dels utskottet under 3 bort hemställa:

3. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1558 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.